

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 25 mars 2020

Mål nr

Ö 2391-19

PARTER

Klagande

Your beauty transport i Umeå AB i konkurs, 559006-2898

Norra Slevgränd 328

906 27 Umeå

Ombud: Advokat AS

Motpart

Smart Tandvård i Skåne AB, 559123-7523

Tessins väg 4

217 58 Malmö

Ombud: Advokat SH

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Övre Norrlands beslut 2019-04-02 i mål T 260-19

Dok.Id 175430

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att en borgenär som av misstag har instruerat sin gäldenär att betala till tredje man kan rikta krav mot den tredje mannen, när gäldenären – som i detta fall – genom betalningen med befriande verkan har betalat sin skuld till borgenären.

Högsta domstolen meddelar inte tillstånd till målets prövning i hovrätten. Hovrättens beslut står därmed fast.

Your beauty transport i Umeå AB i konkurs ska ersätta Smart Tandvård i Skåne AB för dess rättegångskostnad i Högsta domstolen med 27 000 kr avseende ombudsarvode med ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Your beauty transport i Umeå AB i konkurs har yrkat att Högsta domstolen ska meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten.

Smart Tandvård i Skåne AB har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Parterna har begärt ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. Smart Tandvård ansökte hos Försäkringskassan om statligt tandvårdsstöd. I ansökan anvisade bolaget av misstag fel bankgironummer för utbetalning. Det anvisade kontot tillhörde Your beauty. Försäkringskassan beviljade ansökan och verkställde beslutet genom att betala sammanlagt 279 603 kr och 75 öre till Your beauty.

2. Smart Tandvård väckte talan mot Your beauty och yrkade betalning av beloppet. Smart Tandvård åberopade att Your beauty skulle göra en obehörig vinst om bolaget fick behålla pengarna, alternativt att pengarna skulle återbetalas i enlighet med regeln om *condictio indebiti*. Your beauty bestred käromålet och anförde bl.a. att bolaget, med hänsyn till eventuella återkrav från Försäkringskassan, inte kunde betala beloppet till Smart Tandvård med befriande verkan. Tingsrätten biföll käromålet. Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd.

3. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd här och med stöd av 54 kap. 12 a § rättegångsbalken beslutat att pröva frågan om rätt borgenär, vid en betalning till fel borgenär, kan vända sig till den som felaktigt fått medlen och kräva dessa åter. Frågan om prövningstillstånd i hovrätten har i avvaktan på den prövningen förklarats vilande.

Passiv legitimation vid betalning enligt instruktion

4. En borgenär som har en fordran mot en gäldenär kan i regel instruera gäldenären att infria sin skuld genom betalning till en tredje man (jfr 3 § andra stycket skuldebrevslagen, 1936:81, och Stefan Lindskog, *Betalning*, 2 uppl. 2018, s. 452 f.). Instruktionen kan vara ett led i en överlåtelse av fordringen eller ett led i en betalning av borgenärens skuld till tredje man. Instruktionen kan också vara en följd av ett misstag på borgenärens sida.

5. Om gäldenären inte är i ond tro, dvs. inte förstod eller borde ha förstått, att borgenärens betalningsinstruktion har fått ett annat innehåll än åsyftat, är borgenären bunden av sin instruktion (jfr 32 § avtalslagen).

6. En gäldenär som instrueras att betala till tredje man kan således utgå från att instruktionen ska följas, om det inte finns sådana indikationer på att ett misstag har begåtts att gäldenären borde förstå detta. Om sådana indikationer inte finns, kan betalning ske enligt instruktionen med befriande verkan. När

betalning har skett med befriande verkan, har gäldenären inte längre någon skuld och borgenären inte någon fordran mot gäldenären (jfr 29 § skuldebrevslagen).

Borgenärens krav mot tredje man

7. Om gäldenären betalar med befriande verkan till tredje man enligt borgenärens instruktion, sker en förmögenhetsöverföring från borgenären till tredje man. När borgenärens instruktion inte åsyftat en sådan överföring och tredje man tog emot överföringen i ond tro (dvs. utan att ha fog för att tro att betalningen tillkom honom) ska förmögenheten återföras. I andra fall beror borgenärens rätt av vad som framstår som rimligt vid en avvägning mellan borgenärens och tredje mans motstående intressen. Avvägningen görs enligt de kriterier som har utvecklats inom ramen för reglerna om *condictio indebiti* (se t.ex. ”Skattekontot I” NJA 2011 s. 739 p. 7, ”Tryckerimomsen I” NJA 2015 s. 1072 p. 12 och 13 och Stefan Lindskog, a.a. s. 840 ff.).

Gäldenärens krav mot tredje man

8. När en gäldenär har betalat till tredje man med befriande verkan, bör gälla att det i princip är borgenären som kan rikta krav på betalning mot tredje man. Ett återkrav från gäldenären bör förutsätta att borgenären och gäldenären har kommit överens om att gäldenären har rätt att driva återkravet, eller att en sådan ordning följer av lag. Det sagda innebär att tredje man – fränsett lagfallen – normalt inte behöver tveka att betala till borgenären så länge denne bekräftar att gäldenärens betalning till tredje man har skett med befriande verkan mot borgenären.

9. Enligt 4 kap. 9 § lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd har Försäkringskassan i vissa fall en skyldighet att återkräva felaktigt utbetalat stöd. Paragrafen reglerar emellertid inte förhållandet mellan Försäkringskassan

och en tredje man som på grund av en felaktig betalningsinstruktion av borgenären har tagit emot beloppet. Den situationen får bedömas civilrättsligt.

Bedömningen i detta fall

10. Försäkringskassan har haft en skuld till Smart Tandvård, som instruerat Försäkringskassan att betala skulden till Your beauty. Smart Tandvård synes inte göra gällande något annat än att Försäkringskassan betalade med befriande verkan i och med betalningen till Your beauty. Någon utredning som visar att Försäkringskassan förstått eller borde ha förstått att instruktionen skedde av misstag har i vart fall inte lagts fram. Försäkringskassan har således genom betalningen befriat sig från sin skuld. En tillgång hos Smart Tandvård har därigenom överförts till Your beauty utan att detta varit åsyftat. På grund av detta har Smart Tandvård rätt att rikta krav mot Your beauty.

11. Den fråga som Högsta domstolen har beslutat att pröva ska besvaras i enlighet med detta. Något skäl att bevilja prövningstillstånd i hovrätten har inte kommit fram.

12. Smart Tandvård ska tillerkännas ersättning för sin rättegångskostnad i Högsta domstolen med yrkat belopp.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Erik Nymansson, Malin Bonthron, Eric M. Runesson (referent) och Stefan Reimer
Föredragande justitiesekreterare: Henrik Jonsson